

คลินิกเทคโนโลยีเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

รายงานฉบับสมบูรณ์

กิจกรรมการส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
เพื่อเพิ่มศักยภาพและเศรษฐกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

แพลตฟอร์มเพิ่มศักยภาพเครือข่าย

Network Capacity Building: NCB

ชื่อโครงการ

การพัฒนาผู้นำและเครือข่ายเกษตรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ
สีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิติศ ใจผาวังและคณะ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เสนอต่อ

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้ดำเนินการขอขอบพระคุณกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการสนับสนุนทุนในการดำเนินโครงการในครั้งนี้ ขอขอบคุณ คลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงรายในการส่งเสริมและสนับสนุนในการดำเนินงานเพื่อยื่นขอรับการสนับสนุนโครงการ ให้คำแนะนำ ในการดำเนินงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขอขอบคุณผู้นำเกษตรกรในการขับเคลื่อนองค์ความรู้จากการดำเนินงานในปีที่ 1 ไปขยายผลในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง โดยความกล้าหาญของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของตนเอง และขอขอบคุณเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจและสติปัญญาในการ ร่วมกันเป็นพันธมิตรในการยกระดับและพัฒนาการทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง เพื่อบ่มบ่มสู่การทำ การเกษตรแบบปลอดภัย ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ BCG โมเดลและ การปลูกข้าวแบบ Eco Rice เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการทำการเกษตร สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ เศรษฐกิจฐานรากในชุมชน อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจในภาพรวมของจังหวัดเชียงรายมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่เกิดขึ้น หากเป็นประโยชน์ที่จะสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้แก่ภาค การเกษตร ข้าพเจ้าขออุทิศให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการนี้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ขอทุก คนประสบแต่ความสุข ความเจริญ ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนตลอดไป

กษิติศ ใจผาวัง และคณะ

กันยายน 2568

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ “การพัฒนาผู้นำและเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย BCG Model และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย” ได้ดำเนินงานต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2566–2568) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรและผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ให้สามารถปรับระบบการผลิตเข้าสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรยั่งยืนตามแนวทาง BCG Economy Model และ Eco Rice ตลอดจนการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานครบวงจร เพื่อยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ผลการดำเนินงานที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปี ได้แก่ การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตเกษตรปลอดภัย การพัฒนาผู้นำเกษตรกรต้นแบบจำนวน 12 ราย การสร้างเครือข่ายเกษตรกรเข้มแข็งรวม 150 ครัวเรือน และการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “วิสาหกิจเกษตรยั่งยืนเชียงราย” เพื่อสร้างความต่อเนื่องและความเข้มแข็งในระยะยาว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 6,000–10,000 บาทต่อฤดูกาล การเพิ่มรายได้สุทธิเฉลี่ย 17,000–34,000 บาทต่อครัวเรือนต่อฤดูกาล การยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกร และการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีและการเผาตอซัง

โดยสรุป โครงการนี้ได้สร้างผลลัพธ์เชิงบวกอย่างรอบด้าน ทั้งการเพิ่มรายได้และลดต้นทุนของเกษตรกร การสร้างเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของการดำเนินงานอย่างแท้จริง

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	1
บทที่ 1	2
รายละเอียดโครงการ	2
1.1 ความเป็นมาของพื้นที่	2
1.2 สภาพปัญหาในพื้นที่	4
1.3 วัตถุประสงค์	5
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.5 โมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas)	7
บทที่ 2	9
วิธีการดำเนินงาน	9
2.1 ประเด็นการพัฒนา	9
2.2 รายละเอียดการดำเนินงาน	9
2.3 ภาพสรุปความเข้าใจ	10
บทที่ 3	11
สรุปผลการดำเนินงาน	11
3.1 สรุปกิจกรรมการดำเนินงาน	11
3.2 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ตัวชี้วัดโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568	26
3.3 การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ	22
3.4 สรุปกิจกรรมที่บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานของโครงการ (ตั้งแต่ปี 2566 – 2568)	24
3.5 สรุปรายการค่าใช้จ่าย	25
บทที่ 4 ปัญหาและอุปสรรค	26
ภาคผนวก	32
ภาคผนวก ก สรุปผลความพึงพอใจและการติดตามประเมินผลโครงการ	32
ภาคผนวก ข ผลการประเมินจากผู้รับบริการ	35

บทที่ 1

รายละเอียดโครงการ

1.1 ความเป็นมาของพื้นที่

จากการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยคณะผู้วิจัยจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้เข้าไปมีบทบาทในพัฒนาเกษตรกร และยกระดับและสนับสนุนผลักดันให้ข้าวเหนียวเขียว 8974 ให้เป็นสินค้าที่ได้รับเครื่องหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) และส่งเสริมให้เกษตรกรขอรับสิทธิในการใช้เครื่องหมายสิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2562 ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหนียวเขียว จังหวัดเชียงราย (ปวีณา ลีตระกูลและคณะ, 2562) ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) เกิดผลลัพธ์ผู้ที่ได้รับสิทธิในการใช้เครื่องหมายสิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวเขียว 8974 ในรุ่นแรกจำนวน 32 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และในปี 2563 – 2564 ได้มีการขยายเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวเขียว 8974 เพิ่มเติมโดยมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจาก 4 อำเภอ จำนวน 100 คน จากอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สายและอำเภอดงขี้เหล็ก ในการกระบวนการวิจัยได้มีส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ใหม่ได้ปลูกข้าวเหนียวเขียว 8974 โดยประสานแนวคิดการปลูกข้าวแบบ Eco Rice เพื่อให้เป็นแนวทางการปลูกข้าวเหนียวเขียว 8974 ที่สามารถผลิตข้าวที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของตลาด ภายใต้โครงการวิจัย โครงการพัฒนาความยั่งยืนให้แก่เครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวเขียว 8974 ในจังหวัดเชียงราย (ปวีณา ลีตระกูลและคณะ, 2563) ที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยต่อเนื่องจาก สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ซึ่งในโครงการวิจัยดังกล่าวได้มีการพัฒนาต้นแบบของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวเขียว 8974 แบบ Eco Rice ขึ้นใน 4 อำเภอ เพื่อให้สามารถขยายองค์ความรู้ดังกล่าวสู่เกษตรกรที่มีความสนใจแนวคิดการปลูกข้าวแบบ Eco Rice เพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

นอกจากนี้ ในการสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิตศุโขทัย ได้ทำการศึกษาวิจัย กลุ่มเกษตรกรส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยข้างต้น พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว หรือ BCG โมเดล ที่รัฐบาลได้มีนโยบายสนับสนุนให้แก่ภาคส่วนต่างๆ นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมต่างๆ นั้น มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ (กษิตศุโขทัย)

ใจผาวัง, 2564) ซึ่งจากผลการวิจัยข้างต้นทั้งหมด จะพบว่า แนวทางที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกร ประกอบด้วย แนวคิดการปลูกข้าวแบบ Eco Rice และ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว หรือ BCG โมเดล

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาแนวทางการปลูกข้าวเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกร และขยายผลการวิจัยไปยังกลุ่มเกษตรกรรายอื่นๆ และพื้นที่อื่นๆ ทางคณะผู้ดำเนินงานจึงมีความมุ่งมั่นจะหาวิธีการส่งเสริมและดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้นำและเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการต่อยอดผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินการมาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในระบบการเกษตรในการปลูกข้าวของจังหวัดเชียงราย โดยมีเป้าหมายในการขยายองค์ความรู้ที่ได้จากต้นแบบเกษตรกร ไปยังเกษตรกรที่สนใจ และพัฒนาผู้นำเกษตรกรที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาไปเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่ตนเองทำการเกษตร เกิดการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเคมี สู่การทำการเกษตรแบบปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลดีทั้งผู้บริโภคที่จะได้รับผลผลิตทางการเกษตรที่มีความปลอดภัยและตัวเกษตรกรจะได้ลดการพึ่งพาสารเคมีในการทำการเกษตร ซึ่งจะมีผลต่อต่อสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมของประเทศในระยะยาว รวมถึง

โดยการดำเนินโครงการ “การพัฒนาผู้นำและเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย” มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน และอำเภอแม่สาย ซึ่งได้มีการประสานงานเบื้องต้นกับหน่วยงานราชการดังกล่าวในการประชาสัมพันธ์โครงการ และคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยตั้งเป้าหมายให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้ได้รับองค์ความรู้ตามหลักสูตรต่างๆ จำแนกตามระยะเวลาของโครงการดังนี้

ปีที่ 1 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ Eco Rice และ BCG โมเดล ให้แก่กลุ่มเกษตรกรจำนวน 100 คน และคัดเลือกและพัฒนาผู้นำเกษตรกรต้นแบบที่มีศักยภาพจากกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวจำนวน 10 คน เพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปยังพื้นที่ของตนเอง

ปีที่ 2 กิจกรรมการหนุนเสริมความเข้มแข็ง ให้แก่เครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ของผู้นำเกษตรกรที่ได้มีการขยายองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมในปีที่ 1 ต่อยอดไปยังพื้นที่ของผู้นำเกษตรกรต้นแบบทั้ง 10 ราย และเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำการเกษตรกรรมแบบเคมีสู่การทำการเกษตรแบบปลอดภัย และหนุนเสริมให้เกษตรกรในแต่ละพื้นที่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การรับการประเมินมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระดับต้นน้ำ

ปีที่ 3 กิจกรรมพัฒนาและเชื่อมต่อห่วงโซ่อุปทานของการผลิตข้าวแบบครบวงจร โดยกิจกรรมในระดับกลางน้ำจะดำเนินการเสริมความรู้ให้แก่เกษตรกรในการพัฒนานวัตกรรมจากผลผลิตข้าว การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตดังกล่าวให้แก่เกษตรกร เสริมองค์ความรู้ทางด้านการตลาดเพื่อแก้ไขจุดอ่อนในด้านการทำการตลาดให้แก่กลุ่มเกษตรกร และผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องภายหลังจากคณะผู้ดำเนินการถอนตัวออกจากพื้นที่ อันจะสร้างความยั่งยืนให้แก่พื้นที่ได้อย่างแท้จริง

จากแผนการดำเนินโครงการในระยะ 3 ปี จะช่วยเหลือเครือข่ายเกษตรกรในการพัฒนาและยกระดับห่วงโซ่อุปทานของการผลิตข้าว ทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้มีความเข้มแข็ง และสามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่เกษตรกร และเป็นต้นแบบในการเรียนรู้และขยายผลความสำเร็จสู่พื้นที่ทำการเกษตรและการเกษตรในรูปแบบอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

1.2 สภาพปัญหาในพื้นที่

จากการดำเนินงานโครงการของคณะผู้วิจัยที่ผ่านมา เกี่ยวกับผลิตข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่ได้รับเครื่องหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI ของจังหวัดเชียงรายเป็นข้าวเหนียวที่มีชื่อเสียง โดยเกษตรกรนิยมปลูกข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 ร่วมกับการปลูกข้าวสายพันธุ์อื่นในฤดูกาลเดียวกัน แต่เนื่องจากราคาจำหน่ายของข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 ไม่แตกต่างจากการราคาข้าวเหนียวทั่วไป ทำให้เกษตรกรจึงลดปริมาณการปลูกข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 ลง และจากข้อมูลในการทำการวิจัยพบว่า การปลูกข้าวของเกษตรกรในภาพรวมประสบปัญหาในห่วงโซ่อุปทานการผลิต สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ปัญหาสำหรับการปลูกข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 พบว่า มีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองการปลูกข้าวเพื่อให้ได้การรับรองเครื่องหมาย GI ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสนหรืออำเภอแม่สาย แต่จำนวนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 ทั้ง 4 อำเภอ มีอยู่จำกัด เนื่องจากปริมาณผลผลิตต่อไร่ของข้าวเหนียวเขี้ยววงต่ำกว่าข้าวสายพันธุ์ทั่วไป ทำให้จำนวนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียวเขี้ยววง 8974 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาการปลูกข้าวของเกษตรกรระดับต้นน้ำ ได้แก่ การทำการเกษตรเคมีที่มีต้นทุนสูง เน้นการผลิตที่เน้นปริมาณ และความรวดเร็ว โดยไม่คำนึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันราคาจำหน่ายข้าวตกต่ำ สวนทางกลับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดภาระหนี้สินจากการทำนาของเกษตรกร

3. ปัญหาการปลูกข้าวของเกษตรกรระดับกลางน้ำ ได้แก่ กระบวนการแปรรูปและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวเหนียวเขี้ยวงู 8974 และข้าวอื่นๆ เกษตรกรยังไม่มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่าง การคิดค้นนวัตกรรมสินค้าที่จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ให้แก่ข้าวเหนียวเขี้ยวงูได้ ทำให้ราคาจำหน่าย

4. ปัญหาการปลูกข้าวของเกษตรกรระดับปลายน้ำ ได้แก่ การบริหารจัดการช่องทางการตลาดที่มีศักยภาพ ในการเข้าถึงกลุ่มตลาดเป้าหมาย และตลาดใหม่ได้อย่างแท้จริง

รวมถึงลักษณะโดยทั่วไปของการปลูกข้าวของเกษตรกร เป็นการปลูกข้าวหลายสายพันธุ์ในฤดูกาลเดียวกัน เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงในเรื่องของราคาของข้าว

ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาในภาพรวม โครงการมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการปลูกข้าวตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ และ Eco Rice เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม สร้างรายได้เพิ่ม สร้างผลกระทบเชิงบวกแบบ 2 สองทาง (2 ways impact) คือ ลดต้นทุน และเพิ่มรายได้ ส่งผลให้ผลตอบแทนในการปลูกข้าวเพิ่มมากขึ้น สร้างความยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

1.3 วัตถุประสงค์

ในการดำเนินงานโครงการในภาพรวม มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสร้างเครือข่ายและพัฒนาผู้นำเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อยกระดับการผลิตให้แก่เครือข่ายเกษตรกรให้ได้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กิจกรรมในระดับต้นน้ำในห่วงโซ่อุปทานของการปลูกข้าว

3. เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายเกษตรกรในกิจกรรมกลางน้ำและปลายน้ำ เพื่อเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานให้มีความสมบูรณ์ อันจะสร้างความยั่งยืนให้แก่การปลูกข้าวของเครือข่ายเกษตรกรฯ ในจังหวัดเชียงราย

ส่วนวัตถุประสงค์ในการดำเนินในปีที่ 1 ได้แก่ การสร้างเครือข่ายและพัฒนาผู้นำเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่

1. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ Eco Rice และ BCG โมเดล ให้แก่กลุ่มเกษตรกร จำนวน 100 คน

2. เพื่อคัดเลือกและพัฒนาผู้นำเกษตรกรต้นแบบที่มีศักยภาพจากกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว จำนวน 10 คน เพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปยังพื้นที่ของตนเอง

ส่วนวัตถุประสงค์ในการดำเนินในปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่

1. เพื่อขยายองค์ความรู้จากหลักสูตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผ่านผู้นำเกษตรกรจากโครงการปีที่ 1 จำนวน 10 คน กระจายสู่เกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ทำการเกษตรของผู้นำเกษตรกร แบบ 1 ต่อ 10 คน รวมเกษตรกรรายใหม่ในปีที่ 2 จำนวน 100 คน ใน 10 พื้นที่ใหม่ ครอบคลุม 3 อำเภอ

2. เพื่อให้องค์ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อจูงใจให้เกษตรกรได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรกรรมแบบเคมีสู่การทำเกษตรแบบปลอดภัย

3. เพื่อหนุนเสริมให้เกษตรกรในแต่ละพื้นที่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การรับการประเมินมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย ยกย่องคุณภาพให้แก่ผลผลิตเพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความยั่งยืนให้แก่สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนทางด้านสังคม เพื่อให้ห่วงโซ่อุปทานในระดับต้นน้ำมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

4. เพื่อทำกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายเกษตรกรผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ในเครือข่ายเกษตรกร (Creative Knowledge Management)

โดยวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานในปีที่ 1 และ ปีที่ 2 เป็นการสร้างความเข้มแข็งในห่วงโซ่อุปทานในระดับต้นน้ำ เพื่อต่อยอดการสร้างเสริมความเข้มแข็งในระดับกลางน้ำและปลายน้ำในการดำเนินโครงการในปีที่ 3 ซึ่งจะเป็นการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวแบบ Eco Rice ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว BCG Model การพัฒนาช่องทางการตลาดและการตลาดในยุคดิจิทัล และการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่มให้แก่เครือข่ายเกษตรกร สู่การรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการเพื่อให้ห่วงโซ่อุปทานของการผลิตข้าวของเกษตรกรในเครือข่ายมีความสมบูรณ์แบบครบวงจร ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ แบบครบวงจร และสามารถขับเคลื่อนดำเนินการขับเคลื่อนการผลิตข้าวของเครือข่ายเกษตรกรได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนได้อย่างแท้จริง สร้างความมั่นคงให้แก่เศรษฐกิจฐานราก และสร้างความยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้แก่พื้นที่ทำการเกษตรในจังหวัดเชียงรายต่อไป

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

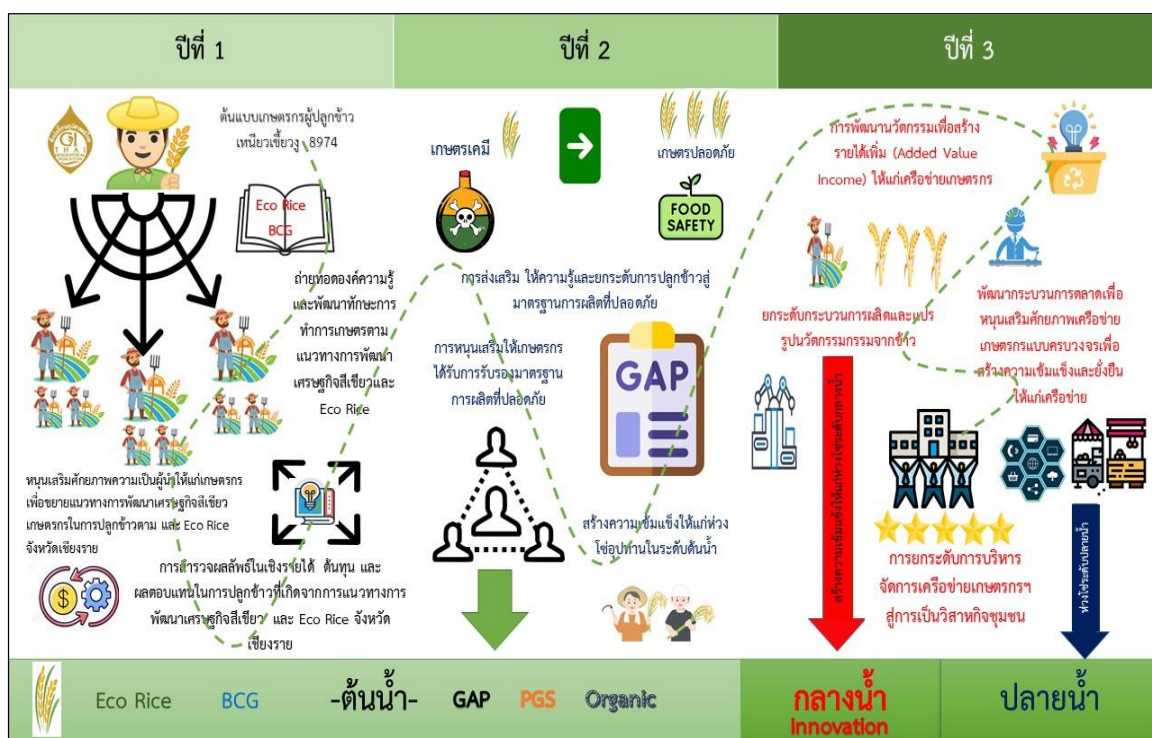
ในการดำเนินโครงการครั้งนี้ ได้กำหนดผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการในภาพรวมและจำแนกรายปี ดังนี้

ผลผลิต/ผลลัพธ์	หน่วย	ค่าเป้าหมายในแต่ละปี		
		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3
1. จำนวนคนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทักษะ	100 คน	100	100	100
2. จำนวนความรู้ ทักษะที่ถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมาย	7 เรื่อง	2	2	3
3. จำนวนผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้าน วทน.(STI changemakers) ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้	10 คน	10	10	10
4. ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ร้อยละ 80	ร้อยละ 80	ร้อยละ 80	ร้อยละ 80
5. จำนวนผู้นำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปใช้ประโยชน์	100 คน	100 คน	100 คน	100 คน
6. สัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น	2 เท่า	1 เท่า	1.5 เท่า	2 เท่า
7. นวัตกรรมจากชาว	1 ชิ้น	-	-	1 ชิ้น
8. องค์ความรู้จากการผลลัพธ์ในเชิงรายได้ ต้นทุน และ ผลตอบแทนในการปลูกข้าวที่เกิดจากการแนวทางการ พัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย	1 ชิ้น	1 ชิ้น	-	-
9. บทความวิชาการจากการวิจัย	3 ชิ้นงาน	1 ผลงาน	1 ผลงาน	1 ผลงาน

1.5 โมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas)

การดำเนินงานตามโครงการได้มีการตั้งเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละปี เพื่อทำให้เกิดรูปแบบธุรกิจในปี 3 โดยในปีที่ 1 และปีที่ 2 เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งในระดับต้นน้ำของการผลิตข้าว เพื่อเป็นปัจจัยนำเข้าในกระบวนการกลั่นน้ำและปลายน้ำในปีที่ 3 อนึ่งในการดำเนินงานในปีที่ 1 และปีที่ 2 จะเป็นการคัดเลือกและคัดกรองเกษตรกรที่มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานร่วมกับเครือข่ายเกษตรกร เพื่อจะได้มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการในปีที่ 3 ยกกระตือรือร้นการทำงานร่วมกันจากเครือข่ายสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อต่อยอดการสร้างเสริมความต่อเนื่อง เข้มแข็งในการดำเนินงานของเครือข่าย โดยมี

ห่วงโซ่อุปทานที่มีความสมบูรณ์ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความยั่งยืนให้แก่การรวมกลุ่มทางภาคเกษตร โดยสามารถเขียนเป็นโมเดลในการดำเนินงานในภาพรวมในแต่ละปี ดังภาพนี้

ภาพที่ 1 ภาพโมเดลธุรกิจโครงการในภาพรวม 3 ปี

บทที่ 2

วิธีการดำเนินงาน

2.1 ประเด็นการพัฒนา

การดำเนินงานภายใต้โครงการนี้ คณะผู้ดำเนินการได้กำหนดประเด็นในการพัฒนาเพื่อยกระดับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 3 ประกอบด้วย

1. พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย
2. ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาช่องทางการตลาดและการตลาดในยุคดิจิทัลให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

2.2 รายละเอียดการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการในครั้งนี้ คณะผู้ดำเนินการได้มีการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้
กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน ใน 10 พื้นที่ใหม่ ครอบคลุม 3 อำเภอ

กิจกรรมที่ 2 ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาช่องทางการตลาดและการตลาดในยุคดิจิทัลให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

กิจกรรมที่ 3 ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

2.3 ภาพสรุปความเข้าใจ (Infographic)

จากวัตถุประสงค์ กิจกรรม และเป้าหมายในการดำเนินโครงการในปีที่ 3 คณะผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นภาพสรุปความเข้าใจในกิจกรรมโครงการปีที่ 3 ดังภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 2 ภาพสรุปความเข้าใจการดำเนินงานโครงการปีที่ 3

บทที่ 3

ผลการดำเนินงาน

3.1 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ตัวชี้วัดของโครงการในภาพรวม

ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ

ในการดำเนินงานโครงการในปีที่ 3 ผลสำเร็จของโครงการ ทำให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานของโครงการ มีรายละเอียดเปรียบเทียบกับเป้าหมายในการดำเนินงานแสดงไว้ดังรายการด้านล่าง

รายการ	ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3	
	แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล
1. จำนวนคนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทักษะ	100	100	100	150	100	162
2. จำนวนความรู้ ทักษะที่ถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมาย	2	2	2	2	2	2
3. จำนวนผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้าน วทน. (STI changemakers) ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้	10	10	10	12	10	27
4. ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการ	80%	88%	80%	89%	80%	88%
5. จำนวนผู้นำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปใช้ประโยชน์	100	100	100	150	100	162
6. สัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น	1	1	1	1	1	1

3.2 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ตัวชี้วัดของโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (ปีที่ดำเนินการในปัจจุบัน)รายละเอียดกิจกรรมการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 สามารถสรุปการดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงาน

รายการ	ปีที่3	
	แผน	ผล
1. จำนวนคนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทักษะ	100	162
2. จำนวนความรู้ ทักษะที่ถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมาย	2	2
3. จำนวนผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้าน วทน. (STI changemakers) ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้	10	27
4. ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการ	80%	88%
5. จำนวนผู้นำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปใช้ประโยชน์	100	162
6. สัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น	1	1

ตารางที่ 3.1 สรุปกิจกรรมการดำเนินงานในปี 2568

ลำดับที่	วันที่	กิจกรรม	รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
1	เม.ย. 68	ประสานตัวแทนและสมาชิกในเครือข่ายเกษตรกร	คณะผู้ดำเนินงาน
2	พ.ค. – มิ.ย. 68	พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย	เกษตรกร จำนวน 162 ราย

3	มิ.ย. - ก.ค. 68	ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการการพัฒนา ช่องทางการตลาดและการตลาดในยุค ดิจิทัลให้แก่เครือข่ายเกษตรปลอดภัยตาม แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย	ผู้นำเกษตรกร จำนวน 27 ราย
4	ส.ค. - ก.ย. 68	ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเป็น ผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่ เครือข่ายเกษตรปลอดภัยตามแนวทางการ พัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย	ผู้นำเกษตรกร จำนวน 27 ราย
รวมจำนวนผู้เข้าร่วม 100 ราย* (เป้าหมาย 100 คน)			

รายชื่อ ผู้นำเกษตรกร จำนวน 27 ราย ในกิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่ม

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่	ชื่อ-สกุล
1.	นายผ่าน ปันคำ	15.	นางสุภาพร จันทาพูน
2.	นายสมคิด ถั่วสุทะ	16.	นางศรีวิไล วงศ์ใหญ่
3.	นายประดิษฐ์ ราวชัย	17.	นางแก้วพา สิทธิสุนทร
4.	นางสาวเพ็ญประภา แสนแพทย์	18.	นางอรรณณ วงศ์ใหญ่
5.	นางสาวอจจิมา ไล	19.	นางปราณี สุปิณะ
6.	นางสาวจันทร์แรม นามยี่	20.	นางบุญมี คำโย
7.	นางสาวนลินพร ปันคำ	21.	นางจันทร์สม มุลรัตน์
8.	นายวศิน กสิใจ	22.	นางปราณี กันแก้ว
9.	นายเสฏฐวุฒิ ไสจการ	23.	นายธีรวัช คำเงิน
10.	นางสาววาณิชฐา กันทะวงศ์	24.	นายสมพงษ์ ภีระบัน

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่	ชื่อ-สกุล
11.	นางพรรณพิมล ปันคำ	25.	นางวิภาดา สิทธิสุนทร
12.	นางบุษรา สุราเมย์	26.	นายไพบูลย์ วงศ์ใหญ่
13.	นางคำใส ปันคำ	27.	นายวีระชัย ทะยาหม้อ
14.	นางประนอม เตชะคำ		
26.	นายไพบูลย์ วงศ์ใหญ่		
27.	นายวีระชัย ทะยาหม้อ		

รายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในกิจกรรมทั้งหมด

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่	ชื่อ-นามสกุล
1	นางสาวแก้วนา สุทธิสุนทร	15	นางจันทร์ดี ยี่หล้า	29	นางบัวเหลียว ไชยวัน
2	นางเกียกคำ อะภิรมณ์	16	นางจันทร์ฟอง คำจันดุก	30	นางบัวจัน จันทาพูน
3	นางเฉลียว จันทรศรี	17	นางจันทร์สม มุลรัตน์	31	นางบัวผัด ชัยแว่น
4	นางเพชร หมิ่นสมบัติใหม่	18	นางจันทร์สม ธรรมขันแก้ว	32	นางบัวผัด วงศ์แพทย์
5	นางเพ็ญศรี เรียบปวง	19	นางจ้านงค์ แกปิ่น	33	นางบานเย็น สุ่มขยา
6	นางเมวิกา วรรณศักดิ์	20	นางจิตสุตา วงษ์เขตร	34	นางบุญมี คำโย
7	นางเมื่อง จันทาพูน	21	นางจิราภรณ์ สิทธิกัน	35	นางประทุม อุ่นชัยเทพ
8	นางเรือนคำ บุญมากาศ	22	นางชั้นยพร วันทียอง	36	นางปราณี สุปินะ
9	นางแว่น กันชินร้าว	23	นางชัยรัตน์ ชันมันตะ	37	นางปรานอม เตชะคำ
10	นางแสงทอง เทพวรรณ	24	นางชุติมา กันทะ	38	นางปรียาลักษณ์ ใจการ
11	นางโสภา เสนางาม	25	นางชูเกตุ ปิงยอง	39	นางพัฒ ทองมี
12	นางใจแก้ว จุลอูน	26	นางดวงจัน ธรรมธิ	40	นางพองนวล ปงกันคำ
13	นางไพโรสน วิสาปา	27	นางดวงตา จัปใจนาย	41	นางรัชยาพรรณ ปุณณรีย
14	นางกรแก้ว วงศ์สูง	28	นางทองนาค ดงปาลี	42	นางรัตดา แก้วยองผาง

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่	ชื่อ-นามสกุล
43	นางก้อง จำปาทอง	65	นางทูล คำเสาร์	87	นางราตรี ยาวิชัย
44	นางกัลยา เปอินทร์	66	นางนงนุช เชื้อนคำแสน	88	นางราตรี ยาวิชัย
45	นางชันแก้ว มาหมื่น	67	นางนงนุช ฝั้นเงิน	89	นางละมัย ธรรมชันแก้ว
46	นางคำใส่ ปันคำ	68	นางนวลอนงค์ ใจพิภักดิ์	90	นางลัดดา สุยะตา
47	นางคำน้อย ก้างออนตา	69	นางนารีรัตน์ แก้วศักดิ์	91	นางลัดดา ปันธุ
48	นางจันทน์ อินตะพู	70	นางนิภาพรณัฏ์ จำเมืองตึง	92	นางลำดวน อินตะแปง
49	นางจันทร์เพ็ญ ตัดแก้ว	71	นางบัวเรียม อะภิรมณ์	93	นางลำดวน อินทะจักร
50	นางลำพล โปทา	72	นางสาวจินตนา ปาลีแก้ว	94	นามะลิ พงศ์ธรรม
51	นางวนิดา แก้วยองผาง	73	นางสาวซัชชญา ตียะจินดา	95	นาย เสฎฐวุฒิ ใจการ
52	นางวรรณิ์ ใจอารี	74	นางสาวนงคราญ พากเพียร	96	นายเฉลิมชัย ปิงยอง
53	นางวันดี คำโย	75	นางสาวประภาภรณ์ เชื้อนคำแสน	97	นายเดชราช จันทาพูน
54	นางวันทนา สิทธิถัน	76	นางสาวผ่องพรรณ ปันคำ	98	นายเดชา ยาวิชัย
55	นางวันทนี คำมา	77	นางสาวพัฒนรี ทายะนา	99	นายเปิน วงษา
56	นางวณิษฐา กันธะวงค์	78	นางสาวรุ่งนภา เงินคา	100	นายเสงี่ยม มุดกาศ
57	นางวารีย์ พากเพียร	79	นางสาวดิรี วิธินคุณ	101	นายแสน สิทธิตัน
58	นางวิโร สิทธิสุนทร	80	นางสำอากค์ หินนายรักษ์	102	นายโกเมทร์ มัจฉานีร์รัตน์
59	นางวิภาดา สิทธิสุนทร	81	นางสุนีย์ น้อยหมอ	103	นายโสพล จันท์ศิริ
60	นางวิสาจิตรา เตชะคำ	82	นางสุพิชญา ไชยวรรณ	104	นายไพบุลย์ วงศ์ใหญ่
61	นางศรีใจ จิโนคุณ	83	นางสุภา ภิระบรรณ	105	นายไวยัญญาณี จันทาพูน
62	นางศรีวรรณ โปร่งแก้ว	84	นางสุภาพร จันทาพูน	106	นายคม ธรรมชันแก้ว
63	นางศรีวิทย์ มุลรัตน์	85	นางอนงค์ ลือศักดิ์	107	นายจรัส ภูสิฤทธิ
64	นางสาว อัจจิมา ไล	86	นางสาวเพ็ญพิศ น้อยหมอ	108	นางสาวเรือนคำ จักันทา

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่	ชื่อ-นามสกุล
109	นางสาวเสาร์แก้ว บุญยวง	127	นายวิจิตร กันธะวงค์	145	นายจักรภพ จีระยา
110	นางสาวแสงดาว ปุกแก้ว	128	นายวีระเดช คำปู้	146	นายชลอ พงษ์กาสอ
111	นางสาวกมลชนก พลเคน	129	นายศรีทัศน์ แก้วยองผาง	147	นายณรงค์ เชื้อนคำแสน
112	นางสาวจารุวรรณ เรือนออน	130	นายศักดิ์ชัย กันธะวงค์	148	นายดวงจันทร์ ปัญญาภาศ
113	นางอรพิน เตจ๊ะวงค์	131	นายถนอม วงศ์วรรณคำ	149	นายดาวรุญ วัระยา
114	นางอัมพวรรณ วงศ์ชาฟู	132	นายทองคำ สุษะเสาร์	150	นายตุมมา นาญ
115	นางอารณห์ แสตพนัส	133	นายธงชัย จันทาพูน	151	นายตุ้ย กันชินร้าว
116	นางอำไพ ทะนันไชย	134	นายธนวัฒน์ คิตอ่าน	152	นางอุษา สิทธิสุนทร
117	นางอำพร สุษะเสาร์	135	นางอำภา ศรีใจ	153	นายสุรพล มุรัตน์
118	นายรัช ศิลาโชติ	136	นายสม ชาวคำเขต	154	นายสุริยัน สารธรรม
119	นายรัชชัย สิทธิสุนทร	137	นายสมคิด ถ้ำสุทะ	155	นายสุวรรณ คำเงิน
120	นายธวัช อินมะณี	138	นายสราวุฒ ใจภาศ	156	นายอำนวย สดยอด
121	นายธีระพัฒน์ มุรัตน์	139	นายสิงห์ทอง จีระยา	157	นายอำนวย ชุ่มมงคล
122	นายนพดล สุปิณะ	140	นายสุพัฒชัย สมเล็ก	158	นายอดุลย์ จันทาพูน
123	นายน้อยวงศ์ หมื่นสมบัติ ใหม่	141	นายประเสริฐ สิทธิสุนทร	159	นายบรรยง สมบัติใหม่
124	นายรัฐกฤษณ์ คำมา	142	นายพาโชค ปุกแก้ว	160	นายวรากร มะลิตา
125	นายบุญช่วย สิทธิกัน	143	นายบุญทา พวนศักดิ์	161	นายวศิน กลีใจ
126	นายบุญชู ปัญญาียง	144	นายบุญส่ง ยี่หล้า	162	นายวันชัย อะทะถ้ำ

ในการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

กิจกรรมพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย ให้แก่สมาชิกเกษตรกรที่ได้จากการขยายผลในโครงการปีที่ 2

ภาพที่ 4 กิจกรรมพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนวัตกรรมสินค้าในการผลิตข้าวให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

2. ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาช่องทางการตลาดและการตลาดในยุคดิจิทัลให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 5 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาช่องทางการตลาดและการตลาดในยุคดิจิทัลให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

3. ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่เครือข่ายเกษตรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

คณะกรรมการดำเนินงานได้มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่เครือข่ายเกษตรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย โดยมีการประชุมและจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภายใต้ชื่อ “เครือข่ายเกษตรยั่งยืนเชียงราย”

ภาพที่ 6 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่เครือข่ายเกษตรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 7 การผลิตสารชีวภาพเพื่อพัฒนาสู่นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 8 การประชุมติดตามผลการจัดการการรวมกลุ่ม สร้างการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการให้แก่เครือข่ายเกษตรกรปลอดภัยตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย

3.3 การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

3.3.1 ผลทางเศรษฐกิจ

จากการดำเนินการโครงการ คณะผู้ดำเนินโครงการได้มีการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งสิ้น 3 ปี ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการทำการเกษตรตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและ Eco Rice

1) ต้นทุนในการปลูกข้าวของเกษตรกรลดลง สามารถประหยัดต้นทุนในการผลิตข้าวได้ดังนี้

ปัจจัยการผลิต	ต้นทุนที่ลดลง (ร้อยละ)	หมายเหตุ
1. ปุ๋ยเคมี	50 – 100%*	*สำหรับเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรโดยการทำเกษตรแบบอินทรีย์เต็มรูปแบบ
2. ฮอร์โมน	50 – 100%*	
3. สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	60 – 100%*	
4. สารเคมีในการกำจัดวัชพืช	60 – 100%*	
5. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	25-38%	

2) รายได้ที่เพิ่มขึ้น จากการทำการทำการเกษตรตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว และ Eco Rice

รายการ	เพิ่มขึ้น (ร้อยละ)	หมายเหตุ
1. ผลผลิตข้าว	15 – 33 %*	*ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ข้าวที่ปลูก
2. การมีรายได้เพิ่มนอกจากการจำหน่ายข้าว	50 – 100%*	การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากการทำการเกษตรผสมผสานตามแนวคิด Eco Rice

3) การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องทำให้กลุ่มเกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมของกลุ่ม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เข้าไปช่วยเสริมความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานที่เกิดจากองค์ความรู้ที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีตลอดระยะเวลา 3 ปี ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเกษตรกรทั่วไปในการลดต้นทุนการผลิต การซื้อและพึ่งพาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรประเภทสารเคมีต่างๆ อีกทั้งรายได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็จะมีการแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งขึ้นมากใหม่นี้ ทำให้เกิดรายได้เพิ่มให้แก่สมาชิกต่อไป ซึ่งประกอบด้วยนวัตกรรม 4 รายการได้แก่

1. สารชีวภาพในการบำรุงดิน
2. สารชีวภาพในป้องกันศัตรูพืชและแมลง
3. สารชีวภาพในการบำรุงต้นพืช
4. สารชีวภาพในการบำรุงและเร่งการออกดอกออกผล

นอกจากนี้เครือข่ายเกษตรกรได้มีการสร้างมาตรฐานสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของกลุ่ม เพื่อเป็นเครื่องยืนยันถึงแหล่งกำเนิด คุณภาพและมาตรฐานของการเพาะปลูกแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิด Eco Rice และ BCG โมเดล

ภาพที่ 6 ภาพเครื่องหมายยืนยันแหล่งกำเนิด และรับรองคุณภาพมาตรฐานของกลุ่ม

3.3.2 ผลทางสังคม

ความยั่งยืนทางสังคม ในการดำเนินโครงการครั้งนี้ ทำให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและ Eco Rice โดยมีสมาชิกทั้งหมดที่ได้รับการขยายผลองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์จำนวน 162 คน และผู้นำเกษตรกรได้รับประสบการณ์การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ จำนวน 27 คน พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาจำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยความยั่งยืนด้านสังคมที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

1. เครือข่ายเกษตรกรที่มีความร่วมมือกันในการยกระดับการปลูกข้าวมุ่งสู่การผลิตข้าวแบบปลอดภัย
2. เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เกิดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำการเกษตรของตนเอง เพิ่มเติมนอกจากการปลูกข้าว ยังขยายผลไปยังการประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น การทำสวนผัก ผลไม้ และการเลี้ยงสัตว์
3. ครอบครัวของเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งความมั่นคงในด้านอาชีพ การมีงานทำและมีรายได้ที่มั่นคงจากการทำการเกษตร

4. มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่อยู่ภายใต้โครงการในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มต่อไปในอนาคต โดยมีเกษตรกรผู้เริ่มก่อตั้งรวมทั้งสิ้น 27 คน ประกอบด้วยตัวแทนเกษตรกรรวม 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอแม่จันและอำเภอเชียงแสน

3.3.3 ผลทางสิ่งแวดล้อม

1. สิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบจากการผลิตข้าวลดลง เช่น การลดการเผาตอซังข้าว การลดการใช้สารเคมี การใช้ปุ๋ยเคมี ในทางการเกษตร
2. คุณภาพดินดีขึ้น การลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร ปรับเปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์ทำให้คุณภาพดินในแปลงนาของเกษตรกรมีคุณภาพดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง
3. คุณภาพของน้ำ การปนเปื้อนสารเคมีจากแปลงนาข้าวลงสู่แม่น้ำ ลดลง เนื่องจากการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

สรุปกิจกรรมที่บรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานของโครงการ (ตั้งแต่ปี 2566 - 2568)

- **ปีที่ 1 (พ.ศ. 2566)** การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานของโครงการในทุกด้านความสำเร็จสำคัญในการดำเนินงานในปีที่ 1 คือ การสร้างสรรค์องค์ความรู้ในการปลูกข้าวแบบ Eco Rice และ BCG โมเดล พัฒนาเป็นหลักสูตร มหาวิทยาลัยชานา เพื่อใช้ในการขยายผลในปีที่ 2 และเป็นองค์ความรู้สำหรับการเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ
- **ปีที่ 2 (พ.ศ. 2567)** การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานของโครงการในทุกด้านความสำเร็จสำคัญในการดำเนินงานในปีที่ 2 คือ การต่อยอดองค์ความรู้ผ่านผู้นำเกษตรกร ทำให้มีการขยายพื้นที่ในการดำเนินงานไปถึง 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงแสน มีเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมรับการถ่ายทอดองค์ความรู้มากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้
- **ปีที่ 3 (พ.ศ. 2568)** การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานของโครงการในทุกด้านความสำเร็จสำคัญในการดำเนินงานในปีที่ 3 คือ การสร้างการรวมกลุ่มของเครือข่ายเกษตรกรให้กลายเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ เพื่อเชื่อมโยงและยึดรั้งความสัมพันธ์ของเครือข่ายเกษตรกรใน 3 อำเภอ เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการต่อไปในอนาคต

3.5 สรุปรายการค่าใช้จ่าย

ปีงบประมาณ (พ.ศ.)	งบประมาณที่ ได้รับการ สนับสนุน (บาท)	งบประมาณที่ใช้ จ่าย (บาท)	งบประมาณ คงเหลือ (บาท)	หมายเหตุ
ปี 2568	170,500	170,500	170,500	

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

ลำดับ	รายการ	งบประมาณ (บาท)
1	ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ 1 คน x 10,000 บาท x 3 เดือน	30,000
2	ค่าจ้างจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (Added Value Income) ให้แก่เครือข่ายเกษตรกร	43,500
3	ค่าวัสดุในการดำเนินกิจกรรม	5,000
4	ค่าจ้างจัดกิจกรรมยกระดับกระบวนการผลิตและแปรรูปนวัตกรรมกรรมจากข้าวและพืชผลทางการเกษตรของเครือข่ายเกษตรกร	20,000
5	ค่าจ้างออกแบบตราสินค้า	5,000
6.	ค่าจ้างออกแบบและผลิตบรรจุภัณฑ์ต้นแบบพร้อมฉลาก	20,000
7	ค่าวัสดุในการทดสอบกระบวนการผลิตและแปรรูปนวัตกรรม	5,000
8	ค่าจ้างจัดกิจกรรมการพัฒนาระบบการตลาดเพื่อหนุนเสริมศักยภาพเครือข่ายเกษตรกรแบบครบวงจรเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่เครือข่าย	23,800
9	ค่าจ้างจัดกิจกรรมการยกระดับการบริหารจัดการเครือข่ายเกษตรกรสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน	8,200
10	ค่าจ้างดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน	10,000
	งบประมาณรวม	170,500

บทที่ 5

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรค

ในการดำเนินโครงการตลอดระยะเวลา 3 ปี ได้รับความร่วมมือจากภาคเกษตรกรในพื้นที่เป็นอย่างดี รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเกษตรอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวมถึงภาคีต่างๆ ที่เข้ามาช่วยกันขับเคลื่อนโครงการ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ เกิดขึ้นเฉพาะในการดำเนินงานในปีที่ 2 คือ ปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่เหนือความควบคุม คือ ปัญหาภัยทางธรรมชาติ ซึ่งพื้นที่อำเภอแม่สาย ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดำเนินงานหลักของโครงการ ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมครั้งใหญ่ของจังหวัดเชียงราย ทำให้พื้นที่ทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ได้รับความเสียหาย ผลผลิตจากการทำนาถูกทำลายจากการถูกน้ำท่วมและดินโคลน

แต่การใช้แนวคิด Eco Rice และ BCG โมเดล ทำให้เกษตรกร สามารถที่จะเยียวยาตนเองภายหลังน้ำท่วม โดยการปลูกพืชอายุสั้น เพื่อสร้างรายได้ทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงการรวมกลุ่มของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรใช้การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกผ่านพ้นวิกฤตดังกล่าวไปได้ด้วยดี

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการดำเนินงานโครงการตลอดระยะเวลา 3 ปี แสดงให้เห็นว่าโครงการสามารถสร้างผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดต้นทุน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังสามารถจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งในระยะยาว

การวิเคราะห์ SROI ยืนยันว่าโครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุนสูงมาก โดยสร้างผลตอบแทนทางสังคมมากกว่าต้นทุนถึง 18-34 เท่า จึงควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ

ขยายผลสู่พื้นที่อื่น และยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไทยให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ
BCG Economy Model

การนำไปใช้ประโยชน์

ในการดำเนินงานโครงการในครั้งนี้ มีการนำไปใช้ประโยชน์ผลลัพธ์ของโครงการจำแนกได้ดังนี้

ที่	ผู้ใช้ประโยชน์	จำนวน	การนำไปใช้ประโยชน์
1	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโดยตรง	ประมาณ 300 ราย	- ปรับเปลี่ยนการผลิตจากเกษตรเคมีสู่เกษตรปลอดภัยและเกษตรยั่งยืน - ลดต้นทุนการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมีและสารเคมี - เพิ่มผลผลิตข้าวและรายได้สุทธิเฉลี่ย 17,000–34,000 บาทต่อครัวเรือนต่อฤดูกาล
2	ผู้นำเกษตรกรต้นแบบ	12 ราย	- พัฒนาศักยภาพความรู้ด้าน BCG และ Eco Rice - ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายผลไปสู่เกษตรกรรายใหม่
3	เครือข่ายเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน	1 กลุ่มหลัก (เครือข่ายเกษตรยั่งยืนเชียงรายได้)	- เกิดการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน - พัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรม การตลาดดิจิทัล และการประกอบการ - สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และสถาบันการศึกษา
4	หน่วยงานราชการและองค์กรท้องถิ่น	5–7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- ใช้ผลลัพธ์โครงการในการกำหนดนโยบายสนับสนุนเกษตรปลอดภัย - นำแนวทาง BCG และ Eco Rice ไปบูรณาการกับการพัฒนาพื้นที่
5	สถาบันการศึกษาและนักวิจัย	3–4 แห่งในจังหวัดเชียงราย	- ใช้เป็นกรณีศึกษาวิจัยและการเรียนการสอนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรยั่งยืน - ขยายผลเชิงวิชาการไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่
6	สังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่	ประชาชนทั่วไปในชุมชน	- ได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดการปนเปื้อนจากสารเคมี

ที่	ผู้ใช้ประโยชน์	จำนวน	การนำไปใช้ประโยชน์
			- มีข้าวและผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย สำหรับการบริโภค

1. การนำความรู้ไปใช้และประเมินเป็นรายได้ต่อเดือน

ที่	รายการ	รายได้ที่เพิ่มขึ้น (บาท/เดือน)	หมายเหตุ
1	การเพิ่มผลผลิตข้าว (15-33%)	1,000 – 1,800	คิดจากการขายผลผลิตที่เพิ่มขึ้นต่อ ฤดูกาล เฉลี่ยต่อเดือน
2	การสร้างรายได้เสริมจากเกษตร ผสมผสาน (เลี้ยงสัตว์ พืชผักสวน ครัว ฯลฯ)	700 – 1,200	เกิดจากการใช้ทรัพยากรในครัวเรือน และการลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน
3	การพัฒนานวัตกรรมและแปรรูป ผลผลิตข้าว	800 – 1,500	เช่น การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ข้าว ปลอดภัย ข้าวอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์ ต่อเนื่อง
4	การตลาดดิจิทัลและการ ประกอบการ	1,200 – 2,000	การขายตรงผ่านออนไลน์และตลาด เครือข่าย เพิ่มช่องทางจำหน่าย
	รวมเฉลี่ยต่อครัวเรือน	4,200 – 7,350 บาท/เดือน	รายได้สุทธิเฉลี่ยตรงกับผลการ ดำเนินงานที่รายงานฯ เพิ่ม 17,000- 34,000 บาทต่อฤดูกาล

2. การนำความรู้ไปใช้และลดรายจ่ายต่อเดือน

ปัจจัยการผลิต	ต้นทุนที่ลดลง (ร้อยละ)	หมายเหตุ
ปุ๋ยเคมี	50-80%	เกษตรกรปรับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ ลด การพึ่งพาปุ๋ยเคมีลงอย่างชัดเจน
สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	70-100%	ใช้ชีวภัณฑ์ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการปลูกพืชสมุนไพรทดแทน

ฮอร์โมน/สารกระตุ้นการเจริญเติบโต	60–90%	ผลิตฮอร์โมนพืชชีวภาพใช้เอง ลดการซื้อสารเคมีสำเร็จรูป
เมล็ดพันธุ์	30–50%	มีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์เองในชุมชนและใช้พันธุ์ข้าวท้องถิ่นที่เหมาะสม
ค่าใช้จ่ายพลังงาน (น้ำมัน/ไฟฟ้าในการสูบน้ำ)	20–40%	ปรับระบบชลประทาน ใช้พลังงานทดแทน เช่น โซลาร์เซลล์
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	20–35%	การนำพืชผักสวนครัวและสัตว์เลี้ยงมาใช้ในการบริโภค ลดการซื้ออาหารจากตลาด
เฉลี่ยรวม	ประมาณ 40–70%	คิดเป็นการลดรายจ่าย 500–850 บาท/เดือน หรือ 6,000–10,000 บาท/ฤดูกาล

3. ด้านคุณภาพชีวิต

1. เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.1 ในปีแรก เกษตรกรเริ่มลดการใช้สารเคมีและหันมาใช้วิธีการผลิตแบบเกษตรปลอดภัย ส่งผลให้ลดความเสี่ยงจากการสัมผัสสารพิษโดยตรง

1.2 ในปีที่สอง การลดต้นทุนปัจจัยการผลิตลง 50–100% ทำให้เกษตรกรไม่ต้องเสี่ยงกับการเป็นหนี้สินใหม่จากการซื้อสารเคมี

1.3 ในปีที่สาม เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ทั้งการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การทำเกษตรผสมผสาน และการรวมกลุ่มในวิสาหกิจชุมชน ทำให้คุณภาพชีวิตมีความมั่นคงและยั่งยืนกว่าเดิม

2. เกษตรกรและครอบครัวได้รับผลผลิตปลอดภัยสำหรับการบริโภค

2.1 เกษตรกรสามารถผลิตข้าวและพืชผักที่ปลอดภัยจากการลดการใช้สารเคมี

2.2 ครอบครัวของเกษตรกรมีการบริโภคพืชผักสวนครัวและสัตว์เลี้ยงที่ผลิตเอง ลดการพึ่งพาอาหารจากตลาดที่อาจมีสารตกค้าง

2.3 ส่งผลให้สุขภาพอนามัยโดยรวมดีขึ้น ลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลในระยะยาว

3. ภาระหนี้สินของเกษตรกรลดลง

3.1 การลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 6,000–10,000 บาทต่อฤดูกาล และรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 17,000–34,000 บาทต่อครัวเรือนต่อฤดูกาล ทำให้เกษตรกรมีสภาพคล่องทางการเงินมากขึ้น

3.2 เกษตรกรบางส่วนสามารถชำระหนี้เดิมได้เร็วขึ้น ลดความเสี่ยงในการก่อหนี้ใหม่

3.3 การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังช่วยเสริมช่องทางรายได้เพิ่มเติม ทำให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4. ผู้บริโภคได้รับผลผลิตเกษตรที่ปลอดภัย

4.1 ผลผลิตข้าวและสินค้าเกษตรจากโครงการได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

4.2 ผู้บริโภคในพื้นที่และเครือข่ายตลาดได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย ลดความเสี่ยงจากโรคที่เกิดจากการบริโภคสารพิษตกค้าง

4.3 นอกจากนี้ยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับจังหวัดเชียงรายในฐานะแหล่งผลิตข้าวและผลผลิตเกษตรที่ปลอดภัยและยั่งยืน

4. ระยะเวลาที่เริ่มนำความรู้ไปใช้ได้หลังจากการรับการถ่ายทอด

ในการดำเนินโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมการอบรมจะได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในแปลงนาของตนเองได้ทันทีภายหลังการอบรม ทำให้เกษตรกรได้เห็นผลลัพธ์จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เช่น การลดต้นทุนการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการจัดการศัตรูพืชโดยชีวภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในแนวทางเกษตรแบบ Eco Rice, BCG Model และเกษตรปลอดภัย

การลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนี้ไม่เพียงช่วยสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนจากระบบเกษตรเคมีแบบดั้งเดิมสู่เกษตรยั่งยืนเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิด Tacit Knowledge หรือความรู้ฝังลึกที่เกษตรกรได้รับจากประสบการณ์ตรง สามารถนำไปต่อยอดการทำการเกษตรของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งถ่ายทอดต่อไปยังคนรุ่นใหม่และทายาททางการเกษตรในครอบครัว อันจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนในการประกอบอาชีพทางการเกษตรของจังหวัดเชียงราย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

5. การนำความรู้ไปขยายผล

การนำความรู้จากโครงการไปขยายผลสามารถจำแนกได้ดังนี้

ปี 2566 (ระยะเริ่มต้น)

เกษตรกรจำนวน 100 คนแรก ที่เข้าร่วมโครงการได้รับการถ่ายทอดความรู้และเริ่มทดลองใช้แนวทางการผลิตเกษตรปลอดภัยในแปลงนาของตนเอง โดยมี ผู้นำเกษตรกรต้นแบบ 10 คน ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้และเป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกรในพื้นที่

ปี 2567 (ระยะขยายผล)

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มเป็น 150 คน สามารถนำความรู้ไปปรับใช้จริงในแปลงนา พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับครัวเรือนและทายาททางการเกษตรของตนเอง เกิดการขยายผลจากผู้นำเกษตรกรไปสู่ เกษตรกรรายใหม่ และมีการนำความรู้ไปปรับใช้ในหลายกิจกรรมทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน และทำไร่ ซึ่งช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และมีรายได้เสริมจากเกษตรผสมผสาน

ปี 2568 (ระยะสร้างเครือข่ายและต่อยอด)

มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “เครือข่ายเกษตรยั่งยืนเชียงราย” ซึ่งช่วยให้การถ่ายทอดและขยายผลมีความต่อเนื่องและยั่งยืน เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาต่อยอดสู่นวัตกรรม การตลาดดิจิทัล และการประกอบการ รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา

การขยายพื้นที่เป้าหมาย

การนำองค์ความรู้ไปใช้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงอำเภอแม่สายซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องเท่านั้น แต่ได้มีการขยายผลไปยัง อำเภอแม่จัน และ อำเภอเชียงแสน รวมทั้งหมด 3 อำเภอ ครอบคลุมเกษตรกรกลุ่มใหญ่ขึ้น และสร้างผลกระทบเชิงบวกในระดับชุมชนและเครือข่าย การขยายพื้นที่ในการนำองค์ความรู้ไปใช้ในพื้นที่รวมทั้งหมด 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอแม่สาย ซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก และเพิ่มเติม อำเภอแม่จัน และ อำเภอเชียงแสน อีก 2 อำเภอ

อภิปรายผล

1. ผลลัพธ์ที่ได้สะท้อนว่าเกษตรกรมีศักยภาพในการลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตเคมีและปรับเข้าสู่ระบบเกษตรปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง
2. การสร้างรายได้เสริมจากเกษตรผสมผสานช่วยให้ครัวเรือนมีสภาพคล่องทางการเงิน และลดความเสี่ยงจากการพึ่งพารายได้ทางเดียว (การทำนา)
3. การลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนผ่านการพึ่งพาตนเอง (Self-sufficiency) ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต ลดภาระหนี้สิน และเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security)
4. ผลตอบแทนรวม 17,000 – 34,000 บาทต่อฤดูกาลทำนา เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าโครงการสามารถสร้าง ความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก สรุปผลความพึงพอใจและการติดตามประเมินผลโครงการ

สรุปผลความพึงพอใจและการติดตามประเมินโครงการ

โครงการ “การพัฒนาผู้นำและเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย BCG Model และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย” ได้รับการสนับสนุนทุนดำเนินงานต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2566–2568) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้แก่เกษตรกรและผู้นำเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงรายให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากระบบเกษตรเคมีไปสู่เกษตรกรปลอดภัยและเกษตรยั่งยืนตามแนวทาง BCG Economy Model และ Eco Rice ตลอดจนเพื่อเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานในทุกกระดับ ได้แก่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สรุปผลการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

โครงการได้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการผลิตแบบ BCG และ Eco Rice ให้แก่เกษตรกรจำนวน 100 ราย พร้อมทั้งคัดเลือกและพัฒนาผู้นำเกษตรกรต้นแบบจำนวน 10 ราย เพื่อเป็นแกนนำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ผลลัพธ์เบื้องต้นที่เกิดขึ้น คือ เกษตรกรเริ่มลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกและปรับเข้าสู่ระบบการผลิตเกษตรกรปลอดภัย ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพการผลิตในระยะต่อไป

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

การดำเนินงานได้ขยายผลจากผู้นำเกษตรกรต้นแบบไปสู่เกษตรกรรายใหม่ รวมทั้งสิ้น 150 ราย โดยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรกรปลอดภัย ผลลัพธ์ที่ปรากฏ ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตด้านปัจจัยการเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ลงได้ร้อยละ 50–100 ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 15–33 และมีรายได้เสริมจากระบบเกษตรผสมผสานเพิ่มขึ้นร้อยละ 50–100 อีกทั้งยังเกิดความร่วมมือระหว่างเกษตรกร หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายเกษตรกรในระดับชุมชน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โครงการได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรในด้านการสร้างนวัตกรรมจากผลผลิตข้าว การตลาดดิจิทัล และการประกอบการ เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันและการจัดการธุรกิจเกษตร พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “วิสาหกิจชุมชนเกษตรยั่งยืนเชียงราย” เพื่อสร้างความ

เข้มแข็งและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 6,000–10,000 บาทต่อฤดูกาล การเพิ่มรายได้สุทธิเฉลี่ย 17,000–34,000 บาทต่อครัวเรือนต่อฤดูกาล ตลอดจนการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัว รวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปผลการดำเนินงานตลอด 3 ปี

จากการดำเนินโครงการ “การพัฒนาผู้นำและเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย BCG Model และ Eco Rice จังหวัดเชียงราย” เป็นระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2566–2568) พบว่า โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ครบถ้วน ทั้งในด้านการสร้างและพัฒนาผู้นำเกษตรกรต้นแบบ การถ่ายทอดองค์ความรู้และมาตรฐานการผลิตเกษตรกรปลอดภัยแก่เกษตรกร การขยายเครือข่ายสู่เกษตรกรรายใหม่ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรม การตลาด และการประกอบการ เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ที่สำคัญ ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มรายได้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญ การยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกร และการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม อันสะท้อนให้เห็นว่าโครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ผลกระทบจากการดำเนินงาน

1. ด้านเศรษฐกิจ

โครงการสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งจากการลดการใช้ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อีกทั้งยังส่งผลให้ผลผลิตข้าวมีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงการสร้างรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน โดยเกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 17,000–34,000 บาทต่อครัวเรือนต่อฤดูกาล ซึ่งถือเป็นการยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

2. ด้านสังคม

การดำเนินงานโครงการทำให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรเข้มแข็งมากกว่า 150 ครัวเรือน โดยมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงจำนวน 12 คน ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขยายผลและถ่ายทอดความรู้ ส่งผลให้ครอบครัวเกษตรกรมีความมั่นคงทั้งในด้านอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ซึ่งช่วยสร้างความร่วมมือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และวางรากฐานสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

โครงการมีส่วนช่วยลดการใช้สารเคมีในแปลงนาอย่างชัดเจน ส่งผลให้คุณภาพของดินและน้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งยังสามารถลดการเผาตอซังและมลพิษที่เกิดจากการเผา ส่งผลให้ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมลดลง และยังเอื้อต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

จากการดำเนินโครงการต่อเนื่อง 3 ปี และการขยายผลองค์ความรู้จากผู้นำเกษตรกรต้นแบบไปสู่เกษตรกรรายใหม่ พบว่าเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในแปลงนาของตนเองได้จริง ทำให้เกิดผลสำเร็จทั้งด้าน การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มรายได้ และการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยสรุปได้ดังนี้

รายการ	จำนวนเงิน (เฉลี่ย)	หมายเหตุ
1. รายได้เพิ่มเติม	3,000 – 10,000 บาท ต่อ ฤดูกาลทำนา	รายได้เสริมจากการทำเกษตรผสมผสาน เช่น การจำหน่ายพืชผักสวนครัว ผลไม้ หรือสัตว์เลี้ยวขนาดเล็กในครัวเรือน
2. ต้นทุนในการ เพาะปลูกที่ลดลง	6,000 – 10,000 บาท ต่อ ฤดูกาลทำนา	เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ และสารสกัดชีวภาพใช้เอง ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก
3. ค่าใช้จ่ายใน ครัวเรือนที่ ประหยัดได้	2,000 – 3,500 บาทต่อเดือน หรือ 8,000 – 14,000 บาทต่อ ฤดูกาลทำนา	ลดค่าใช้จ่ายจากการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และนำผลผลิตจากแปลงนามาใช้ในการบริโภคของครอบครัว
4. ผลตอบแทนที่ เพิ่มขึ้นรวม	17,000 – 34,000 บาท ต่อ ฤดูกาลทำนา	คำนวณจาก รายได้ที่เพิ่มขึ้น + ต้นทุนการผลิตที่ลดลง + ค่าใช้จ่ายครัวเรือนที่ประหยัดได้ สอดคล้องกับผลลัพธ์ของโครงการปี 2568

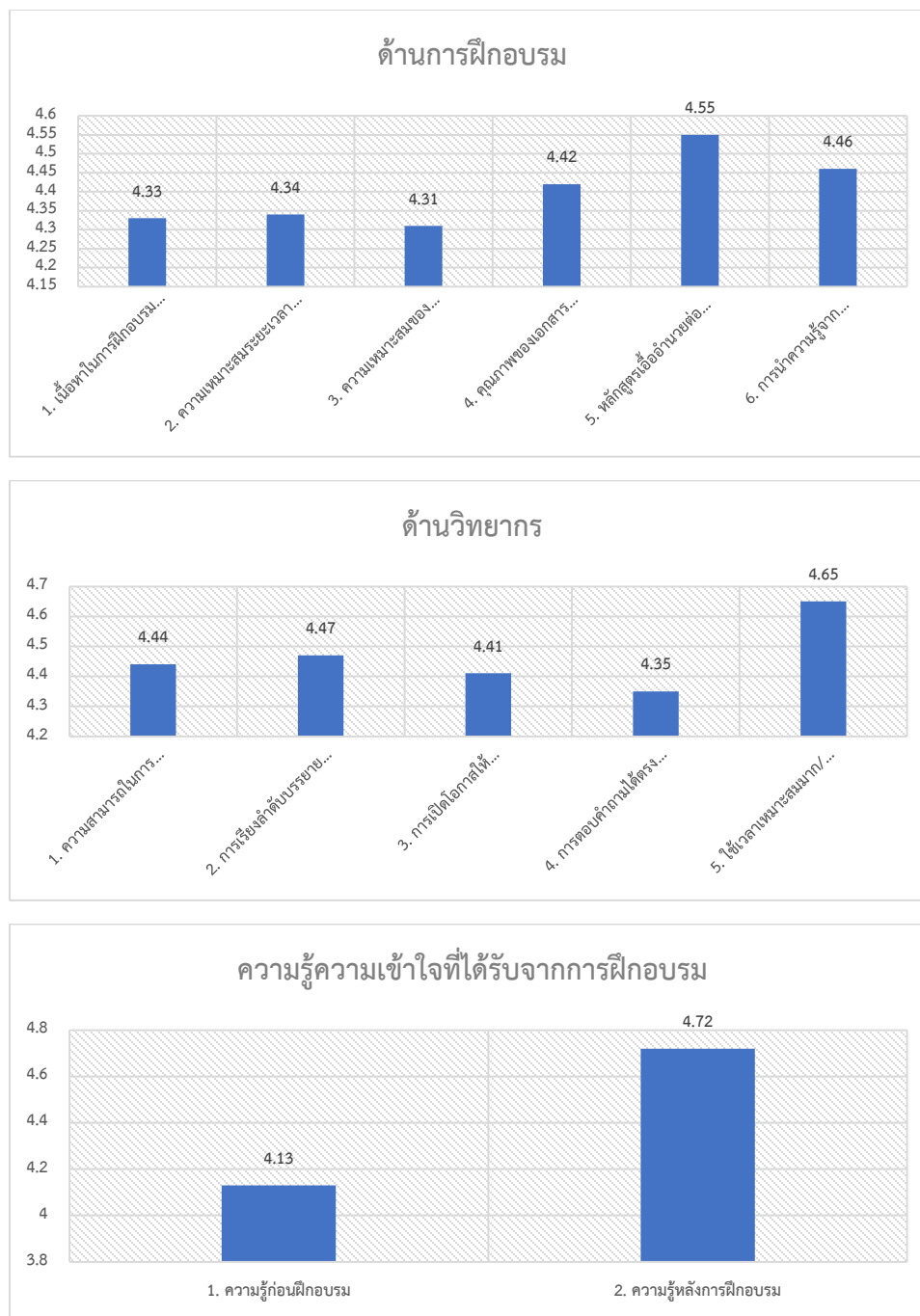
ภาคผนวก ข ผลการประเมินจากผู้รับบริการ

การดำเนินโครงการในครั้งนี้ ได้มีการประเมินผลจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังนี้

ด้านการฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. เนื้อหาในการฝึกอบรมตรงกับวัตถุประสงค์	4.33	ดีมาก
2. ความเหมาะสมระยะเวลาในการฝึกอบรม	4.34	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการฝึกอบรม	4.31	ดีมาก
4. คุณภาพของเอกสารประกอบการฝึกอบรม	4.42	ดีมาก
5. หลักสูตรเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเกษตรกร	4.55	ดีมาก
6. การนำความรู้จากโครงการไปใช้ทางการเกษตร	4.46	ดีมาก
ด้านวิทยากร		
1. ความสามารถในการถ่ายทอด/สื่อสาร/ความเข้าใจ	4.44	ดีมาก
2. การเรียงลำดับบรรยายเนื้อหาได้ครบถ้วน	4.47	ดีมาก
3. การเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น	4.41	ดีมาก
4. การตอบคำถามได้ตรงประเด็นและชัดเจน	4.35	ดีมาก
5. ใช้เวลาเหมาะสมมาก/น้อย เพียงใด	4.65	ดีมาก
ด้านความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรม		
1. ความรู้ก่อนฝึกอบรม	4.13	ดีมาก
2. ความรู้หลังการฝึกอบรม	4.72	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	4.43	ดีมาก
ร้อยละของความพึงพอใจ	88.60	

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	ดีมาก	3.41 – 4.20	ดี
2.61 – 3.40	ปานกลาง	1.81 – 2.60	พอใช้
1.00 – 1.80	ต้องปรับปรุง		

ภาพที่ 11 ผลการประเมินจากผู้รับบริการ